

HEMŞİRELİK ÖĞRENCİLERİNİN DOĞUM VE KADIN HASTALIKLARI HEMŞİRELİĞİ DERSİ KLİNİK UYGULAMASINA YÖNELİK DEĞERLENDİRMELERİ*

Kerime Derya TAŞCI

Kabul Tarihi:20.06.2005

ÖZET

Bu çalışma, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği(DKHH) dersinin uygulamasına yönelik öğrencilerin değerlendirmelerini ele almak ve bu doğrultuda ileriki dönemlerde yapılabilecek değişiklikleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yürütülmüştür.

Araştırma grubunu, 2002-2003 ve 2003-2004 Güz yarıyullarında DKHH dersi alan 56 öğrenci oluşturmuş ancak 3 öğrenci anket formunun uygulandığı günde devamsız oldukları için örneklem dışında tutulmuştur. Veriler, Denizli Devlet Hastanesi ve SSK Hastanesi Kadın Doğum servislerinde Ekim-Aralık tarihleri arasında rotasyonla klinik uygulamada bulunan öğrencilere, araştırmacı tarafından oluşturulmuş anket formu ile toplanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin %81.1'i teorik bilgisini uygulamaya aktarabildiğini, %60.4'ü klinikte yaptığı uygulamaların yaratıcılığını geliştirdiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %75.5'i klinik uygulamalardan sonra kendini başarılı hissettiğini, %15.1'i ise uygulamaya çıktığı kurumlarda kendini sağlık ekibinin bir üyesi olarak hissetmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %67.9'u uygulamalar sırasında öğretim elemanın yeterli danışmanlığı yaptığını ve %73.6'sı öğretim elemanın öğrenciyi desteklemeye hazır olduğunu hissettiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %73.6'sı klinik uygulama alanlarında çalışma odasının yeterli olmadığını belirtmiştir. Anahtar kelime: öğrenci, klinik uygulama, değerlendirme

ABSTRACT

Nursing Students' Evaluation of Their Maternity and Women's Health Nursing Class Clinical Practice

This descriptive study was conducted for the purpose of obtaining students' evaluation of their Maternity and Women's Health Nursing Class clinical practice and, based on that, determining changes that can be made in the class in future semesters.

The research group included a total of 56 students in the Maternity and Women's Health Nursing Class for the fall semester in the 2002-2003 and 2003-2004 school years but 3 students who were absent the day the questionnaire was given were not included in the sample. Data were collected from students in a clinical rotation between October and December on the Obstetrics and Gynecology Services at Denizli Government and Social Insurance Hospitals were included by using a form developed by the researcher based on literature review.

Of the students included in the research population 81.1% stated that they were able to transfer theoretic knowledge to practice and 60.4% that the clinical practice developed the creativity of their practice. 75.5% of the students stated that they felt successful after the clinical practice, 15.1% stated that they did not feel like a member of the health care team at the institution where they did their practice. 67.9% of the students felt their instructor's consultation during clinical practice was sufficient and 73.6% felt the instructor was prepared to support the student. 73.6% of the students stated that the workroom at the clinical locations was inadequate.

Keywords: student, clinical practice, evaluation

* Pamukkale Üniv. Sağlık Yüksekokulu. (Öğrt. Görv) e-mail: dtasci@pamukkale.edu.tr

GİRİŞ

Hemşirelik eğitiminin temel amacı, hemşire olmayı ve hemşireliği uygulamayı öğretmektir. Bu nedenle eğitim süreci, öğrencilerin kendi disiplinlerine ilişkin bilgi, beceri, tutum ve etik standartları içselleştirmesine ve bunları davranışların bir parçası haline getirmesine katkı sağlamaktır (Karaöz 2003). Uygulamaya dayalı tüm disiplinlerin eğitim programlarında olduğu gibi, hemşirelik programının iki temel ögesi olan teorik bilgi ve uygulama birbirini tamamlamalıdır. Hemşirelik eğitiminde klinik eğitimin önemi tartışılmayacak kadar açıktır. Ancak, klinik eğitimin başarısı, hemşireden beklenen roller ve dersin hedefleri doğrultusunda amaçların belirlenmesine ve uygulamanın buna göre planlanmasına bağlıdır. Klinik eğitim planlanırken, uygulama alanlarının eğitim açısından uygunluğu, eğitmen ve öğrencilerin sayı ve nitelikleri değerlendirilmelidir. Hemşirelik eğitiminde önemli yere sahip olan uygulama alanları, öğrencilere öğrendiklerini uygulama, kendilerini geleceğe hazırlayan rollerle ilgili modeller görme ve var olan sistemin işleyişini gözlemlene olanağını verirler. Uygulama alanları, öğrenciye kazandırılması hedeflenen davranışlar dikkate alınarak seçilmediği ya da düzenlenmediği zaman, öğrencilerin okulda verilen bilgileri uygulama alanlarında davranışa dönüştüremedikleri görülmektedir (Karaöz 1997). Hemşirelik eğitiminde kuramsal bilginin kliniğe yansıtılarak uygulamaya geçirilmesi büyük önem taşımaktadır. Öğrenciler kuramsal bilgi ile uygulamayı birleştirebildikleri sürece, eğitimlerinden beklenen davranış değişiklikleri ortaya çıkabilir. Her ne kadar öğretim elemanları uygun uygulama alanlarını öğrenciye verilen kuramsal bilgi içeriğine göre belirlemeye çalışsalar da, çoğu kere istendik davranış değişikliklerini sağlayabilecek ortamlar yaratılamamaktadır (Olgun ve ark. 1997).

Öğretimde istendik davranışların geliştirilmesi için öğrencide bilgi, beceri ve tutum ilişkisinin öğretmen rehberliği altında kazandırılması gerekir. Bu davranışlarda ancak iyi bir öğrenci-öğretmen iletişimi ve iyi planlanmış bir öğretim ortamı ile mümkün olur (Fadiloğlu ve ark. 1995).

Hemşirelik eğitim sürecinde eğitimci-öğrenci ilişkisinin büyük bir kısmı klinik ortamlarda yaşanmaktadır. Uygulamalı öğretimin yer aldığı klinik ortamlarda, eğitmen ve öğrenci arasında dersane ortamındaki ilişkilerden farklı olarak daha yoğun, bire bir ve gerçeğe daha yakın bir etkileşim söz konusudur. Tüm öğrenciler sosyal bir ortamda yer almakla birlikte klinik/ uygulamalı öğretim ortamı geleneksel akademik ortamdaki çok fazla değişken içermektedir (Erdemir ve ark. 1997).

Hemşirelik eğitiminde klinik uygulamalar eğitim ve öğretim açısından olduğu kadar klinikteki hemşirelik işleyişine açısından da oldukça önemlidir. Öğrenciye klinik uygulamalar sırasında teorik derslerde öğrendiği bilgileri uygulamaya aktarabileceği mesleki beceriler kazandırılır ve geliştirilirken, aynı zamanda klinikteki işleyiş ve hemşirelik bakımına da işgücü olarak katkı yapılmaktadır. Uygulama alanına çıkan öğrenci, hiç alışık olmadığı yeni sosyal bir ortam içine girmektedir. Öğrenci bu ortamda, değişik deneyimler elde edecek ve bir dizi soru ve sorun ile karşı karşıya kalacaktır. Öğrenciye zarar vermeyecek, öğrenimi uyaracak bir çevrede eğitimin gerçekleşmesi için eğitmen uyanık olmalıdır. Bu açıdan öğrencinin uygulama ortamına uyumunu sağlamak eğitmenler için ciddi bir sorumluluktur. İyi seçilmiş bir uygulama alanı öğrenciye kuramsal bilgiler ile uygulamayı pekiştirecek ve ikisi arasında uyumu sağlayacak bir ortam hazırlar. Bu doğrultuda, uygulamaların yapıldığı kurumlarda sağlık ekibinin işbirliği, başhemşire ve hemşirelerin yeterlilik özellikleri önem taşımaktadır.

Çünkü uygulama alanında etkin bir lideri olan servis ekibi ve öğrenciler, daha istekli ve başarılı olurlar (Fadıloğlu ve ark. 1997).

Uygulamaların yapıldığı servislerin hemşire ve başhemşirelerinin staja gelen öğrencilerin deneyim ve bilgi düzeyleri ve farklı gereksinimleri olduğu konusunda bilgilendirilmiş olmaları öğrencilerin uygulama yapacakları klinik, ekip ve görevler konusunda aydınlatılmaları iki grubun beklentilerini giderir ve ekip işleyişini kolaylaştırır (Fadıloğlu ve ark. 1997). Uygulamalı öğrenim alanları olarak seçilen kliniklerdeki hemşireler, hemşirelik öğrencilerinin denetiminde ve eğitiminde eğitimci hemşirelere yardımcı olmalıdırlar. Bu nedenle de klinik hemşirelerinin profesyonelliğin gerektirdiği tüm özellikleri taşıması gerekir (Gözüm ve ark. 2000).

Tüm bunların doğrultusunda, hemşirelik eğitimindeki verimliliği arttırmak için, geriye dönüp eski ile yeniye karşılaştırmak, ders programlarını toplumun bilimsel, teknolojik, sosyal, kültürel ve ekonomik gereksinimleri doğrultusunda sürekli gözden geçirerek düzenlemek, öğrenci yapısını araştırmak, öğrencilerin eğitimi ile ilgili görüş ve beklentilerine değinerek onunla bütünleşmek gelecek dönemlerin daha iyi olmasını sağlayacaktır (Bahçecik ve ark. 1997).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersinin klinik uygulamasına yönelik öğrencilerin değerlendirmelerini ele almak ve bu doğrultuda ileriki ders dönemlerinde yapılabilecek değişiklikleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yürütülmüştür.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırma grubunu, 2002-2003 ve 2003-2004 Güz yarıyılarında Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği dersi alan toplam 53 öğrenci oluşturmuştur. Her iki yarıyıldaki dersi alan toplam öğrenci sayısı 56'dır. Denizli Devlet Hastanesi ve Denizli SSK Hastanesi Kadın Doğum servislerinde Ekim-Aralık tarihleri arasında rotasyonla klinik uygulamada bulunan öğrencilerin tümü örnekleme alınmış olup, 3 öğrenci anket formunun uygulandığı günde devamsız oldukları için örneklem dışında tutulmuştur. Verilerin toplanmasında, 3 sorudan oluşan sosyo-demografik veri formu ve araştırmacı tarafından ilgili literatür araştırılarak oluşturulmuş olan 35 soruluk anket formu kullanılmıştır. Anket formları, klinik uygulamanın son gününde sınıf ortamında dağıtılmış, öğrencilere çalışmanın ne amaçla yapıldığı açıklanarak gönüllü olanlara uygulanmıştır. Anket formunu cevaplama süresi 5-10 dakikadır. Anket formunda yer alan sorular 5 alt başlık altında gruplandırılmıştır. Anket formunun alt başlıkları şu şekildedir:

- ▶ Öğrencinin Kendine Yönelik Değerlendirmeleri (8 Soru)
 - ▶ Öğrencinin Klinik Uygulamaya Yönelik Değerlendirmeleri (6 soru)
 - ▶ Öğrencinin Öğretim Elemanına Yönelik Değerlendirmeleri (6 soru)
 - ▶ Öğrencinin Çevre Koşullarına Yönelik Değerlendirmeleri (9 soru)
 - ▶ Öğrencinin Sağlık Personeline Yönelik Değerlendirmeleri (6 soru)
- Verilerin değerlendirilmesinde; yüzdelik testi ve ki-kare önemlilik testleri kullanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Alınan Öğrencilerin Tanıtıcı Özelliklerinin Dağılımı (n:53)

Değişkenler	S	%
Yaş Grupları		
20-22 yaş	26	49.1
23-25 yaş	24	45.3
26 yaş ve üzeri	3	5.7
Cinsiyet		
Kız	51	96.2
Erkek	2	3.8
Çalışma Durumu		
Çalışıyor	13	24.5
Çalışmıyor	40	75.5

Tablo 1’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerin tanıtıcı özellikleri gösterilmiştir. Öğrencilerin; %49.1’inin

20-22 yaş grubunda olduğu, %96.2’sinin kız öğrenci olduğu, %24.5’inin bir işte çalışıyor olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Kendilerine Yönelik Değerlendirmelerinin Dağılımı (n:53)

Öğrencilerin Kendine Yönelik Değerlendirmeleri	Evet		Kısmen		Hayır	
	S	%	S	%	S	%
Sınıfta tartışılan konuları, verilen bilgileri klinik uygulamaya aktarabildim	43	81.1	-	-	10	18.9
Klinikte yaptığım uygulamalar yaratıcılığımı geliştirdi.	32	60.4	15	28.3	6	11.3
Klinik uygulamalardan sonra kendimi başarılı hissettim.	40	75.5	12	22.6	1	1.9
Klinik uygulamada hastanın sorununa yönelik hemşirelik girişimlerine başarılı karar verebildim.	33	62.3	19	35.8	1	1.9
Hizmet sunduğum birey ve ailelerle karşılıklı güven, sevgi ve saygıya dayalı bir ilişki kurdum.	42	79.2	11	20.8	-	-
Uygulamaya çıktığım servise faydalı olabildiğime inanıyorum.	45	84.9	8	15.1	-	-
Klinik uygulamaya çıktığım kurumlarda sağlık ekibinin önemli bir üyesi olduğumu hissettim.	20	37.7	25	47.2	8	15.1
Uygulamaya çıktığım kurumların eğitim seminerlerine katıldım.	11	20.8	6	11.3	36	67.9

Tablo 2’de araştırma kapsamına alınan öğrencilerinin kendilerine yönelik

değerlendirmelerinin dağılımı gösterilmiştir. Öğrencilerin %81.1’i teorik

bilgisini uygulamaya aktarabildiğini, %60.4'ü klinikte yaptığı uygulamaların yaratıcılığını geliştirdiğini, %75.5'i klinik uygulamalardan sonra kendini başarılı hissettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %62.3'ü hastanın sorununa yönelik hemşirelik girişimlerinde başarılı karar verebildiğini, %79.2'si hizmet sunduğu birey ve ailelerle karşılıklı güven, sevgi ve saygıya dayalı bir ilişki kurduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin, %84.9'u uygulamaya çıktığı kliniğe faydalı olduğunu, %15.1'i ise uygulamaya çıktığı kurumlarda kendini sağlık ekibinin bir üyesi olarak hissetmediğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %67.9'u uygulamaya çıktığı kurumların eğitim seminerlerine katılamadığını belirtmiştir.

Fadıloğlu, Esen ve Akyol'un yaptığı çalışmada (1997), öğrencilerin %86.2'si teorik bilgiyi pratiğe dönüştürdüğünü belirtmiştir (Fadıloğlu ve ark. 1997). Karaöz'ün çalışmasında (1997), öğrencilerin %80.6'nın klinik

uygulama ile bilgilerini uygulamaya dönüştürdüklerini, öğrencilerin %74'ü uygulamaların yeni bilgiler edinme, sorumluluk almayı ve kendine güvenmeyi öğrenmesine yardımcı olduğunu belirtmiştir (Karaöz 1997). Bahçecik ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, öğrencilerin %25.1'i uygulamaya aktif olarak katılmayı, %23.3'ü sağlık ekibi üyelerinin kendilerine iyi yaklaşımda bulunmasını istediklerinin belirtmişlerdir (Bahçecik ve ark. 1997). Olgun ve arkadaşlarının çalışmasında, öğrencilerin %75.4'ünün klinik uygulamaya çıktıkları kurumlarda kabul görmedikleri, iş bitirici eleman olarak görüldükleri belirtilmektedir (Olgun ve ark. 1997). Hatipoğlu'nun yaptığı çalışmada öğrencilerin klinik uygulamada hemşire ve diğer sağlık ekibi elemanlarından anlayış ve hoşgörü görmemelerinden dolayı rahatsız olduğunu ortaya çıkarmıştır (Hatipoğlu 1986). Bu sonuçlar çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Tablo 3. Öğrencilerin Klinik Uygulamaya Yönelik Değerlendirmelerinin Dağılımı (n:53)

Öğrencilerin Klinik Uygulamaya Yönelik Değerlendirmeleri	Evet		Kismen		Hayır	
	S	%	S	%	S	%
Klinikte yaptığım uygulamalar bana mesleğimle ilgili bilgi ve becerileri kazandırdı.	46	86.8	-	-	7	13.2
Klinikte yaptığım uygulamalar dikkatli olmamı gerektirdi.	46	86.8	5	9.4	2	3.8
Klinik uygulamalar bana toplum için yararlı şeyler yaptığımı hissettirdi.	40	75.5	13	24.5	-	-
Klinik uygulamada sadece hemşirelikle ilgili görevleri yaptım.	24	45.3	13	24.5	16	30.2
Klinik uygulamalar sırasında yapılan rotasyonlar motivasyonumu olumlu etkiledi.	28	52.8	16	30.2	9	17.0
Klinik uygulamalarda hasta merkezli (primer olarak) çalışabildim.	37	69.8	16	30.2	-	-

Tablo 3'te öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik değerlendirmelerinin dağılımı gösterilmiştir. Öğrencilerin %86.8'inin klinikte yaptığı uygulamaların meslek ile ilgili bilgi ve beceri kazandırdığını, %86.8'i yaptığı uygulamaların dikkatli olması gerektirdiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin %75.5'i

klinik uygulamaların öğrenciye toplum için yararlı şeyler yaptığını hissettirdiğini belirtmiştir. Öğrencilerin %30.2'si uygulamalar sırasında hemşirelik dışında görevleri de yaptığını, %17'si klinik uygulamalar sırasında yapılan rotasyonların motivasyonunu olumsuz etkilediğini ve %69.8'i klinik uygulamalar

sırasında hasta merkezli çalışabildiğini ifade etmiştir.

Karaöz'ün çalışmasında öğrencilerin %47.7'si uygulamaların mesleki beceri ve bilgiler kazandırdığı belirtilmiştir (Karaöz 2003). Gözüm ve arkadaşlarının yaptığı bir çalışmada öğrencilerin %43.8'inin uygulamalar

sırasında hemşirelik dışındaki işleri yaptıklarını göstermektedir (Gözüm ve ark. 2000). Fadiloğlu, Esen ve Akyol'un yaptığı çalışmada öğrencilerin %95.1'i hasta merkezli olarak çalışmak istediklerini ifade etmişlerdir (Fadiloğlu ve ark. 1997). Bu sonuçlar çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 4. Öğrencilerin Öğretim Elemanına Yönelik Değerlendirmelerinin Dağılımı (n:53)

Öğrencilerin Öğretim Elemanına Yönelik Değerlendirmeleri	Evet		Kısmen		Hayır	
	S	%	S	%	S	%
Klinik uygulamalardaki danışman öğretim elemanı yeterli rehberliği yaptı.	36	67.9	12	22.6	5	9.4
Uygulamaya çıktığım kliniklerde öğretim elemanı yaptığım işlerde bana güveniyordu.	34	64.2	19	35.8	-	-
Uygulamaya çıktığım kliniklerde öğretim elemanı yaptığım işlerde beni takdir etti.	16	30.2	30	56.6	7	13.2
Uygulamalarım sonrasında öğretim elemanı işimi yeterli yapıp yapmadığıma ilişkin bana bilgi verdi.	27	50.9	15	28.3	11	20.8
Öğretim elemanının klinik uygulamalarımda beni desteklemeye hazır olduklarını hissettim.	39	73.6	11	20.8	3	5.7
Bir sorun, istek ya da önerim olduğunda bunu her zaman öğretim elemanı ile görüşebildim	34	64.2	14	26.4	5	9.4

Tablo 4'te araştırma kapsamına alınan öğrencilerin öğretim elemanına yönelik değerlendirmelerinin dağılımı gösterilmiştir. Öğrencilerin %67.9'u uygulamalar sırasında öğretim elemanın yeterli danışmanlığı yaptığını, %64.2'si öğretim elemanın yaptığı işlerde ona güvendiğini düşündüğünü ifade etmiştir. Öğrencilerin %13.2'si öğretim elemanın yaptığı işlerde kendisini takdir etmediğini, %20.8'i ise öğretim elemanın geri bildirimde bulunmadığını belirtmiştir. Öğrencilerin %73.6'sı öğretim elemanın öğrenciyi desteklemeye hazır olduğunu hissettiğini ve %64.2'si bir sorun, istek ya da önerisi olduğunda bunu her zaman öğretim elemanı ile görüşebildiğini belirtmiştir.

Fadiloğlu, Durmaz ve Şenuzun'un yaptığı çalışmada (1995), öğrencilerin %40'ı öğretim elemanının

uygulama sırasında her zaman kendisine yardımcı olduğunu, %38.8'i kaynak kişi olarak görev yapabildiğini ve %67.8'i öğretim elemanına soru sorduğunda ve yardım istediğinde öğretim elemanının kendisini rahat hissetmesini sağladığını belirtmiştir. Yetkin'in yaptığı çalışmada (1999), öğrencilerin %44'ü öğretim elemanının rotasyon süresince ve değerlendirmede geri bildirim sağlayabilmesi gerektiğini, öğrencilerin %38.6'sı öğretim elemanının klinik uygulamalarda her zaman yardımcı olmasını istediklerini belirtmiştir. Fadiloğlu, Esen ve Akyol yaptığı çalışmada, öğrencilerin %58.4'ü öğretim elemanının rotasyon süresince feed-back sağlaması görüşünü belirtmiştir (Fadiloğlu ve ark. 1997). Bu sonuçlar, çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 5. Öğrencilerin Çevre koşullarına Yönelik Değerlendirmelerinin Dağılımı (n:53)

Öğrencilerin Çevre koşullarına Yönelik Değerlendirmeleri	EVET		KISMEN		HAYIR	
	S	%	S	%	S	%
Klinik uygulamalar sırasında gerektiğinde klinikte başvurabileceğim yeterli kaynak, kitap ve dergi vardı.	3	3.7	12	22.6	38	71.7
Klinik uygulamalarda gerekli olan araç-gereç yeterliydi.	9	17.0	27	50.9	17	32.1
Klinik uygulamaya çıktığımız kurumlarda yeterli yemek/ yemekhane olanakları sağlandı.	-	-	4	7.5	49	92.5
Uygulamaya çıktığım kliniklerde çevre ısısı yeterliydi.	46	86.8	7	13.2	-	-
Uygulamaya çıktığım klinikler yeterince aydınlıktı.	37	69.8	14	26.4	2	3.8
Uygulamaya çıktığım klinikler yeterince temiz ve kokusuzdu.	4	7.5	34	64.2	15	28.3
Klinik uygulama alanlarında seminer yapılacak yer vardı.	8	15.1	10	18.9	15	66.0
Klinik uygulama alanlarında çalışma odası, masa ve oturma odası yeterliydi	4	7.5	10	18.9	39	73.6
Klinik uygulama alanlarında soyunma ve dinlenme odası uygundu.	5	9.4	13	24.5	35	66.0

Tablo 5'te araştırma kapsamındaki öğrencilerin çevre koşullarına yönelik değerlendirmelerinin dağılımı gösterilmiştir. Öğrencilerin %71.7'i klinikte başvurabileceği yeterli kaynak kitap ve dergi olmadığını, %32.1'i araç-gerecin yetersiz olduğunu, %92.5'i kurumlarda yemekhane olanaklarının sağlanmadığını ifade etmiştir. Öğrencilerin, %86.8'i kliniklerin ısısının yeterli olduğunu, %69.8'i aydınlatmanın yeterli olduğunu, %64.2'si kliniklerin kısmen temiz ve kokusuz olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin %66'sı uygulama alanlarında seminer yapılacak yer olmadığını, %73.6'sı klinik uygulama alanlarında çalışma odası, masa ve oturma odasının

yeterli olmadığını ve %66'sı ise soyunma ve dinleme odalarının uygun olmadığını belirtmiştir.

Bahçecik ve arkadaşlarının çalışma sonuçlarında; öğrencilerin %26.5'i hastanenin fizik koşullarının ve yeterli araç-gerecin olmadığını belirtmiştir (Bahçecik ve ark. 1997). Karaöz'ün çalışmasında da öğrencilerin %73.6'sı klinikte yeterli malzeme olmadığını belirtmiştir (Karaöz 1997). Olgun ve arkadaşlarının çalışmasında, öğrencilerin %60.5'i fizik ortamın uygunsuz olduğunu belirtmiştir (Olgun ve ark. 1997). Bu sonuçlar, çalışma sonuçlarını desteklemektedir.

Tablo 6. Öğrencilerin Sağlık Personeline Yönelik Değerlendirmelerinin Dağılımı (n:53)

Öğrencilerin Sağlık Personeline Yönelik Değerlendirmeleri	Evet		Kısmen		Hayır	
	S	%	S	%	S	%
Serviste çalışan hemşirelerden/ personelden yeterli destek gördüm.	16	30.2	29	54.7	8	15.1
Serviste çalışan hemşireler alanlarıyla ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahipti.	11	20.8	33	62.3	9	17.0
Uygulamaya çıktığım kliniklerde sağlık personeli yaptığım işlerde bana güveniyordu.	36	67.9	14	26.4	3	5.7
Uygulamaya çıktığım kliniklerde sağlık personeli yaptığım işlerde beni takdir etti.	22	41.5	22	41.5	9	17.0
Uygulamaya çıktığım kurumda hekim ve hemşireler karşılıklı anlayış, saygı ve uyum içinde işlerini yürütüyorlardı.	9	17.0	31	58.5	13	24.5
Klinik uygulamalarda arkadaşlarım birbirimize destek olma konusunda istekliydi.	35	66.0	17	32.1	1	1.9

Tablo 6'da araştırma kapsamındaki öğrencilerin sağlık personeline yönelik değerlendirmelerinin dağılımı gösterilmiştir. Öğrencilerin %15.1'inin çalışan personelden yeterli destek görmediği, öğrencilerin %20.8'inin çalışan hemşirelerin alanlarıyla ilgili yeterli bilgi ve beceriye sahip olduğunu düşündüğü görülmektedir. Öğrencilerin %67.9'u sağlık personelinin yaptığı işlerde ona güvendiğini hissettiğini, %41.5'i sağlık personelinin yaptığı işlerde kendisini takdir ettiğini ve %17'si uygulamaya çıktıkları kurumlardaki hekim ve hemşirelerin karşılıklı anlayış, saygı ve uyum içinde işlerini yürüttüklerini ifade etmiştir.

Öğrencilerin %66'sı klinik uygulamalar sırasın-da arkadaşlarının birbirine destek olma konusunda istekli olduğunu ifade etmiştir.

Gözüm ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada, öğrencilerin %54.9'u klinik hemşirelerinin bilgilerinin kısmen yeterli olduğunu ve öğrencilerin %56.2'si klinik hemşirelerinin diğer çalışanlarla olan iletişimlerinin kısmen iyi olduğunu belirtmiştir (Gözüm ve ark. 2000). Karaöz'ün yaptığı çalışmada öğrencilerin %31.6'sı hemşirelerin uygulamaları doğru yöntemle yapmadıklarını belirtmiştir (Karaöz 1997). Bu sonuçlar, çalışma sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 7. Öğrencilerin Çalışma Durumlarına Göre Klinik Uygulamaya Yönelik Değerlendirmelerinin Dağılımı (S:53)

	Çalışma Durumu				Toplam	P	X ²
	Çalışan		Çalışmayan				
	S	%	S	%			
Klinik uygulamaların beceri kazandırma durumu							P<0.05 0.031
Beceri kazanan	9	19.6	37	80.4	46	100.0	
Kısmen beceri kazanan	4	57.1	3	42.9	7	100.0	
Sağlık personelinden destek görme durumu							
Destek gören	-	-	16	100.0	16	100.0	P<0.05
Kısmen destek gören	12	12.5	17	87.5	29	100.0	0.006
Destek görmeyen	1	24.5	7	75.5	8	100.0	

Tablo 7’de öğrencilerin klinik uygulamaya yönelik değerlendirmelerinin çalışma durumu ile karşılaştırılması gösterilmiştir. Öğrencilerin çalışma durumu ile klinik uygulamaların beceri kazandırması ve sağlık personelinden destek alma durumlarının karşılaştırılmasında, çalışma durumu ile beceri kazanma ve destek görme arasındaki fark anlamlıdır (p<0.05). Öğrencilerden farkı yaratan grubun çalışmayan grup olduğu görülmektedir. Bu sonucun, çalışan öğrencilerin meslek sahibi olmuş olmasından dolayı yeterli olduklarını düşünmesinden ve klinikteki uygulamalarda daha çok bağımsız çalışmayı tercih ederek sağlık personelinden yardım almak istememelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Öğrencilerin değerlendirmeleri sonucunda, öğrencilerin motivasyonlarını arttıracak, yetersizlik duygularını en aza indirerek kendilerini sağlık ekibinin aktif bir üyesi olarak görebilecekleri uygulama alanlarının seçilmesi konusunda yeni ders dönemi için planlamalara başlanmıştır.

Bu doğrultuda şunlar önerilebilir;

- ✓ Teorik derste, öğrencilerin uygulamada karşılaştıkları güçlüklerin azaltılmasına ilişkin olarak, kuramsal bilginin öğrencinin aktif katılımı sağlanarak verilmesi sağlanmalı,
- ✓ Eğitim sırasında öğrencide eleştirel düşünme becerisini geliştirici tekniklerin kullanılması (vaka analizi, sesli düşünme) arttırılmalı,
- ✓ Öğrenciler klinik uygulamaya çıkmadan önce, klinikteki ekibin beklentileri görüşülmeli, öğrencinin sağlık ekibinin aktif bir üyesi olarak çalışması konusunda sağlık ekibinden işbirliği istenmeli,
- ✓ Klinikte çalışan sağlık personeline yönelik eğitim, seminer vb. gibi etkinliklerden öğrencilerinde yararlanmasına yönelik girişimlerde bulunulmalı,
- ✓ Öğrencilerin uygulamaya çıktıkları kliniklerde hemşirelik uygulamaları dışındaki uygulamaları (reçete yazma, hasta kayıt etme, eczane işleri vb.) yapmalarını istememeleri konusunda sağlık personeli ile görüşülmeli,
- ✓ Öğretim elemanları, uygulamalar sonrasında geri bildirimde bulunmalı, klinik rotasyonlar

öğrencinin motivasyonu artırıcı şekilde, mükün-kün olduğunca çok bölünmeden düzenlenmeli.

- ✓ Uygulamaya çıkılacak klinik alanlar, araç-gereç, yemekhane,

seminer, dinlenme ve soyunma odası gibi fiziki koşulların yeterli olduğu alanlardan seçilmelidir.

KAYNAKLAR

- Bahçecik N, Alpar ŞE, Yazıcı Z ve ark.** (1997). Marmara Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin eğitimi ile ilgili görüş ve beklentileri. IV.Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kıbrıs.
- Erdemir F, Ak B, AyturT ve ark.** (1997). Öğretim elemanlarının klinik öğretimde etkilerinin değerlendirilmesi. IV.Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kıbrıs.
- Fadıloğlu Ç, Durmaz A, Şenuzun F** (1995). Klinik eğitimde etkin eğitim ve uygulama için eğitimciler hangi özelliklere sahip olmalıdır? Türk Hemşireliğinde Yüksek Öğrenimin 40.Yılı Sempozyumu Bildiri Kitabı, İzmir.
- Fadıloğlu Ç, Esen A, Akyol AD** (1997). Öğrenci ve mezun hemşirelerin klinik uygulamalara ilişkin beklentilerinin karşılaştırılması. IV.Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kıbrıs.
- Gözüm S, Ünsal A, Kaya A ve ark.** (2000). Hemşirelik öğrencileri gözüyle klinik hemşireleri. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 3(1): 29-35.

- Hatipoğlu S** (1986). Hemşirelik uygulamaları için kliniğe çıkan ve ilk uygulamalarını yapan öğrenci hemşirelerin yaşadıkları olaylar ve mesleğe uyumları, I.Ulusal Hemşirelik Eğitimi Sempozyumu, İstanbul.
- Karaöz S** (2003). Hemşirelikte klinik öğretime genel bir bakış ve etkin klinik öğretim için öneriler. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 5(1):15-22.
- Karaöz S** (1997). Hemşirelik Esasları dersi alan öğrencilerin klinik uygulamaya ilişkin değerlendirmeleri. IV.Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kıbrıs.
- Olgun N, Yazıcı S, Eti Aslan F ve ark.** (1997). Hemşirelik öğrencilerine istendik uygulama alanı yaratma: kul ve uygulama alanları arasında köprü oluşturmaya yönelik akademisyen, klinisyen ve öğrenci hemşirelerin görüşleri. V.Ulusal Hemşirelik Eğitim Sempozyumu Bildiri Kitabı, Kıbrıs.
- Yetkin A** (1999). Öğrencilerin hemşire öğretiminde aradığı özelliklerin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2(1):11-20.